

## PROTESTANTS, EEN VAAG BEGRIP?

*De naam van de Protestantse Kerk in Nederland roept nogal eens vragen op. Protestants – is dat geen kleurloos begrip? Voor veler gevoel is het een aanduiding van allen die niet rooms-katholiek zijn. En wat zit er nog voor betekenis in?*

*Waar komt dat woord vandaan? Om dat helder te krijgen moeten we teruggaan naar het jaar van de oorsprong. Dat is 1529. In dat jaar kwam een Rijksdag bijeen in de Duitse stad Speyer (Spiers). Op deze rijksdag werd een keizerlijke “Proposition” ingebracht vanwege de keizer en de katholieke vorsten. In dat geschrift werden de verworven rechten van de evangelische vorsten en rijkssteden beperkt. Zes Duitse vorsten en veertien rijkssteden hebben toen een “Protestation” opgesteld, waarin hun verweer tegen de beknutting van hun rechten werd geformuleerd. Zij die zich schaarden achter deze verklaring werden ‘protestanten’ genoemd. Deze term werd sinds 1530 vooral door katholieken aan de ‘evangelischen’ opgelegd en werd steeds meer de gebruikelijke benaming voor alle kerken die historisch teruggaan op de kerkscheidingen in de zestiende eeuw, de eeuw van de Reformatie.*



Logo van de Protestantse Kerk in Nederland

### **Verweer en getuigenis**

Het verweerschrift had een juridisch karakter. Men verweerde zich tegen beperking van de godsdienstvrijheid. Toch was het meer. Het document bevatte ook belijdende fragmenten. Men verklaarde erin de Heilige Schrift in gehoorzaamheid te willen hanteren als leidraad voor het denken en handelen, het eigen geweten te willen volgen en Gods eer te zoeken. Dus ging het om meer dan protest. Ook om getuigenis.

Het gaat daarin om de beloften en geboden van het Evangelie als de kern van Gods openbaring. Reformatorische kerkdiensten werden in hoofdzaak Woorddiensten, geen roomse ‘beelddiensten’.

In onze tijd heeft dit principiële uitgangspunt een nieuwe actualiteit. Men hoort het buiten en binnen de kerken: de tijd van het woord is voorbij, nu is het de tijd van het beeld. Daarin zit stellig een waarheidselement. We hebben ons ervan bewust te zijn dat we in een ‘beeldcultuur’ leven. Maar ook dat we in deze beeldrijke cultuur ruimte dienen te maken voor het getuigenis, voor Gods woorden, geboden, verhalen, beloften. Israël is ons daarin voorgegaan, maar het is tevens typisch protestants.

### **Sacrament**

Het rooms-katholicisme kende liefst zeven sacramenten. Een protestantse kerk met Woord en prediking als centrum verdraagt zich daar niet mee, maar valt terug op het bijbels getuigenis. Daar hebben alleen doop en avondmaal een plaats. Vaak hebben protestanten de neiging gehad beide sacramenten als aanhangsels te beschouwen. Ten onrechte. In onze tijd is veel meer besef gekomen voor hun diepe inhoud. Dat sluit ook aan bij het in onze tijd gegroeide gevoel voor de betekenis van rituelen.

### **Geloof**

Een protestant leeft van Gods genade en weet: ik word door het geloof gerechtvaardigd. Was dat niet de grote ontdekking van Maarten Luther? De persoonlijke toe-eigening van Gods beloften, zonder noodzakelijke tussenkomst of bemiddeling van kerkelijke ambtsdragers of instituties. In een persoonlijke relatie tot de Here God. In de traditie van Rome was en is de heilsbemiddeling een wezenlijk deel van de geloofsweg. Maria en heilig verklaarde mensen spelen daarin een nadrukkelijke rol. Een protestant is wars van deze omwegen. Er is een regelrechte weg naar de Here God.

Onze tijd kent, ook in vanouds protestantse kringen, veel 'religieus gedoe'. Het klare Woord, dat ons van Godswege het heil aanzegt, is voor velen niet genoeg. Maar de protestant leeft van het 'sola fide', alleen door het geloof. Dat is overigens bepaald geen geloof zonder een diepe innerlijke beleving of bevinding. De Geest van God werkt krachtig. Het Woord gaat dwars door mensen heen.

### **Katholiek**

Protestants zal tevens katholiek zijn in de ware betekenis van dat woord. Het protestantisme heeft zijn kerk zijn steeds verstaan als legitieme voortzetting van de christelijke kerk. Om met Van Ruler te spreken: de Reformatie was geen nieuwbouw, geen verhuizing, maar grote schoonmaak. Katholiek is een 'begrip van totaliteit, gebaseerd op identiteit, uitlopend op universaliteit.' Katholiciteit betekent ook ruimte voor wettige verscheidenheid in de beleving van het bijbelse geloof. En met het geloof positie innemen midden in het leven van de cultuur, de samenleving, de wereld. Het gaat om het heldere getuigenis voor overheid en volk, zeker waar de fundamenten – waarden en normen - van de samenleving onder spanning staan.

### **Kerkorde**

Protestanten namen en nemen afstand van een kerkorde waarin de gemeenten en de leden van bovenaf worden geregeerd (hiërarchie). Wij staan voor een presbyteriaal - synodale kerkstructuur. Die is kostbaar en terecht in de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland opnieuw gewaarborgd. Geen paus, geen machtige bisschoppen, maar kerkelijke vergaderingen, waarin allen gelijk zijn, besturen de kerk en haar gemeenten. Deze kerkstructuur is gegrond op het algemeen priesterschap van alle gelovigen.

### **Protest**

Protestants, daar blijft iets van protest of verweer in zitten. Het betekent ook in protest leven tegen alles, wat het leven met God en met elkaar bedreigt. Protest ook tegen de afbraak van de schepping. Op de wijze van de profeten en apostelen. Die protesthouding heeft ook een diaconale dimensie: een protestant komt op voor gerechtigheid en barmhartigheid in een wereld vol onrecht, verdrukking en armoede.

### **Rijk van God**

In de rooms-katholieke traditie valt in deze bedeling het koninkrijk van God nagenoeg samen met

de kerk. Protestanten hebben wel een intense binding met hun kerk, maar beleven de kerk niet als het rijk dat God bedoelt. Daarheen is de kerk op weg, zij 'strekt zich erheen', zij is er in haar beste momenten een voorhoede van, zij mag in haar pastorale en diaconale arbeid er zo nu en dan een bescheiden teken van oprichten. In alles verwijst de kerk naar datgene wat komt. Een protestant verlangt, delend in de aan Israël geschonken verwachting, naar het beloofde rijk, dat komt. Ons geloof is toekomstgericht. Tegelijk beseffen we, dat deze aarde bestemd is om hervormd te worden tot het rijk van God. Daarom weten we ons verantwoordelijk voor deze wereld, deze maatschappij, de geschapen werkelijkheid.

### **Oecumene**

Niets is zo verdeeld als de protestantse kerkenfamilie. In tegenstelling tot de rooms-katholieke 'wereldkerk' leven wij, protestanten, in landskerken, nationale kerken en vrije kerken. Er zijn talloze verschillen tussen deze kerken in prediking, liturgie, belijdenis en levensstijl. Maar gemeenschappelijk hebben we de bekende drie 'sola's': sola scriptura (alleen de Heilige Schrift), sola fide (alleen door het geloof) en sola gratia (alleen door genade). Tot de waarheid die wij belijden behoort de eenheid van gelovigen en van kerken. Van daaruit is het zoeken van wat verenigt wezenlijk. Dat is niet iets wat er bij hangt, maar wat erbij hoort.